

C. Opintojen eteneminen

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johdanto	2
Opintojen eteneminen -kysymykset	2
Tyytyväisyys opiskeluun ja mielikuvat opinnoista	2
Opintoja hidastaneet tekijät	3
Tyytyväisyys opintojen etenemiseen on yhteydessä opintoja hidastaviin tekijöihin	4
Kysymykset: Opintojen eteneminen	6
Lähteet	6

Tiivistelmä

Reilu 90 prosenttia lukiolaisista uskoo valmistuvansa ylioppilaaksi, ja 68 prosenttia kokee, että lukio-opiskelu on vastannut heidän mielikuvaansa joko melko tai erittäin hyvin. Suurin osa lukiolaisista on suhteellisen tyytyväisiä opintojensa etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiinsa.

Toisaalta noin 40 prosenttia lukiolaisista kokee oman asenteen, opiskelumotivaation ja uupumuksen hidastavan opintojensa etenemistä. Samoin noin kolmannes arvioi opintoihin liittyvän työmäärän ja opintojen sovittamisen muuhun elämään opintoja hidastaviksi tekijöiksi.

Hidastavista tekijöistä oma asenne, uupumus ja opintojen sovittaminen muuhun elämään ovat yhteydessä lukiolaisten kokemaan opiskelutyytyväisyyteen suhteessa omiin tavoitteisiin. Mitä tyytyväisempi opiskelija on, sitä vähemmän hän tuntee näiden asioiden hidastavan opintojaan. Kuitenkin opintoihin liittyvä työmäärä koetaan samalla lailla riippumatta opiskelutyytyväisyydestä.

Johdanto

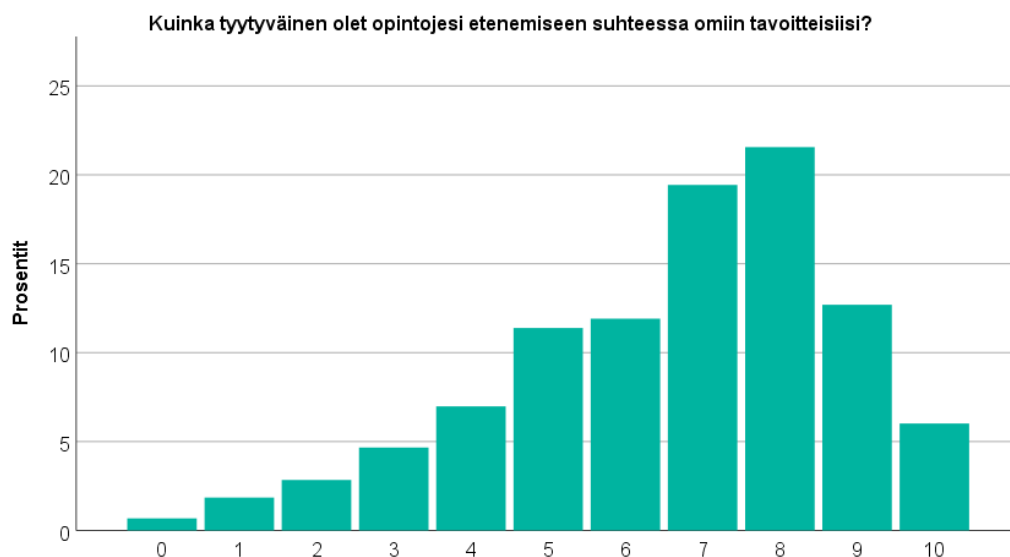
Opintojen eteneminen -osiossa kysyttiin muun muassa lukiolaisten subjektiivista tyytyväisyyttä heidän opiskeluunsa suhteessa omiin tavoitteisiin, mielikuviin lukiosta sekä heidän opintojaan hidastaviin tekijöihin. Ensin esitellään kaikki osion kysymykset ja niiden suorat jakaumat. Tämän jälkeen tarkastelemme, kuinka opintoja hidastavat tekijät ovat yhteydessä opiskelijoiden kokemaan hyvinvointiin.

Opintojen eteneminen -kysymykset

Tässä alaluvussa esitellään Opintojen eteneminen -osion suoria jakaumia. Kysymyksiin viitataan tekstissä kirjaimella c sekä kysymysten numeroilla, joita vastaavat kysymykset ovat nähtävissä luvun lopussa ja erillisellä kyselylomakkeella. Esimerkiksi kysymys c20 kuuluu: ”Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiisi?” Opintojen eteneminen -osio koostuu yhteensä viidestä kysymystä, jotka on jaoteltu kahteen osaan: Tyytyväisyys opiskeluun ja mielikuvat opinnoista (c20, c22 ja c24) sekä Opintoja hidastaneet tekijät (c21 ja c23).

Tyytyväisyys opiskeluun ja mielikuvat opinnoista

Suurin osa vastaajista on tyytyväisiä opiskeluunsa suhteessa omiin tavoitteisiin (kysymys c20) (kuvio 1). Lukiolaisia pyydettiin vastaamaan kysymykseen asteikolla 0–10, missä 0 tarkoitti ”Ei lainkaan tyytyväinen” ja 10 ”Erittäin tyytyväinen”. Vastauksien keskiarvo oli 6,61 ja keskihajonta 2,18. Moodi oli 8, mediaani 7, alakvartiili 5 ja yläkvartiili 8.

Kuvio 1. Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiisi? N = 3 030. x-akseli: 0 = Ei lainkaan tyytyväinen, 10 = Erittäin tyytyväinen. y-akseli=suhteelliset osuudet (%). Alakvartiili (25%) on 5, mediaani (50%) on 7, yläkvartiili (75%) on 8.

Melkein jokainen (97 %) vastaajista uskoi valmistuvansa ylioppilaaksi (kysymys c22). Loput 3 prosenttia oli harkinnut joko ammatilliseen oppilaitokseen vaihtamista (1,7 %), opintojen keskeyttämistä (1 %) tai lukion oppimäärän suorittamista osallistumatta ylioppilaskirjoituksiin (0,3 %). Näiltä 3 prosentilta kysyttiin, miksi opiskelija oli harkinnut lopettavansa lukio-opinnot (kysymys c23). Syitä olivat muun muassa opintoihin liittyvä työmäärä, oppimisvaikeudet tai se, etteivät lukio-opinnot tai opiskelu enää kiinnostaneet.

Suurin osa vastaajista (68 %) koki myös, että lukio-opiskelu on vastannut heidän mielikuvaansa melko (57 %) tai erittäin hyvin (11 %) (kysymys c24). Ei hyvin eikä huonosti vastanneiden osuus oli 16 prosenttia, ja loput 12 prosenttia koki, että heidän mielikuvansa lukio-opinnoista on vastannut todellisuutta joko melko (10 %) tai erittäin huonosti (2 %).

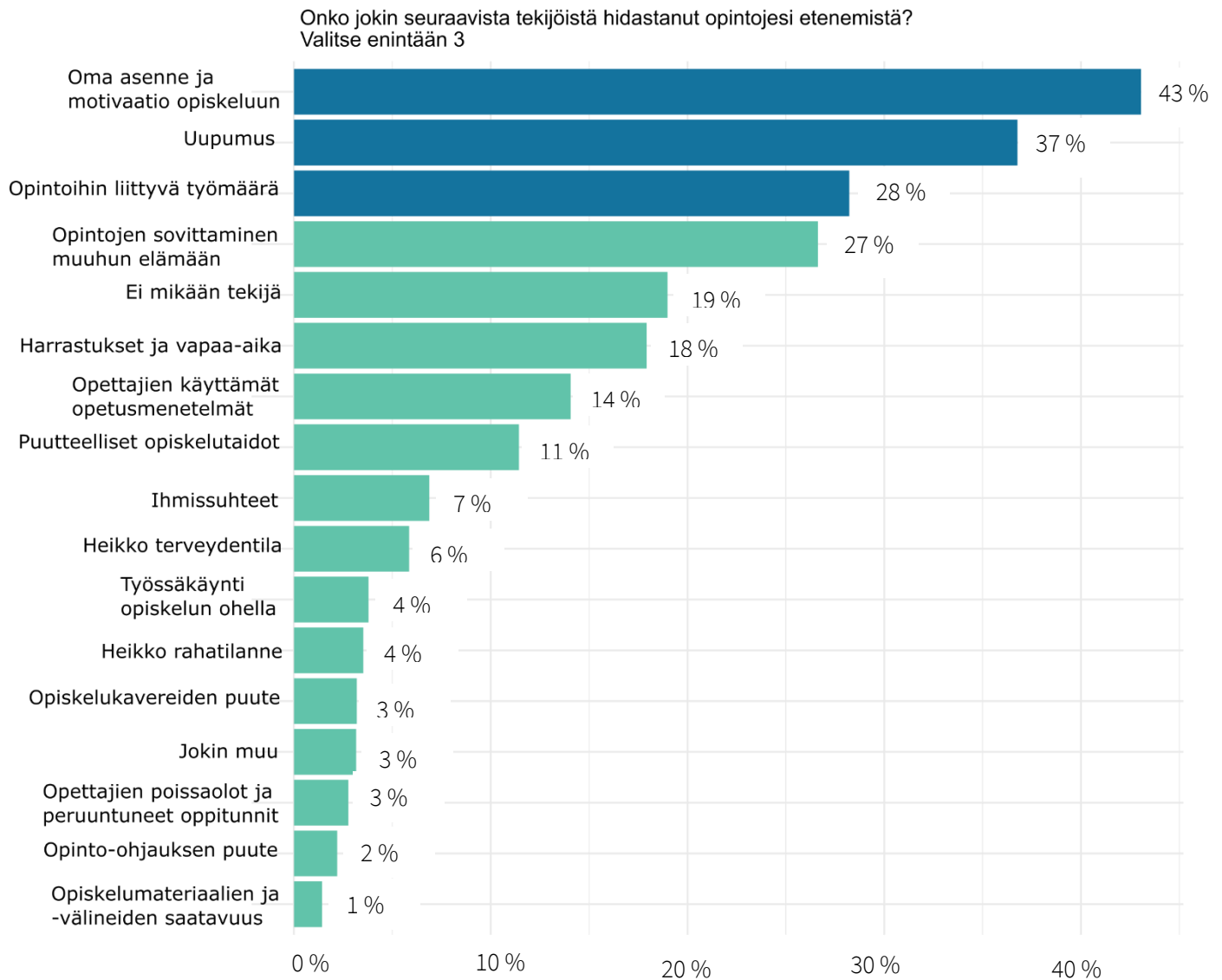
Opintoja hidastaneet tekijät

Lukiolaisista 43 prosenttia ilmoitti opintoja hidastavaksi tekijäksi oman asenteen ja motivaation opiskeluun (kysymys c21) (kuvio 2). Toiseksi yleisin syy 37 prosentilla oli uupumus ja 28 prosentilla opintoihin liittyvä työmäärä. Liki 70 prosenttia vastaajista oli valinnut jonkin näistä kolmesta. Noin 40 prosenttia oli valinnut yhden näistä kolmesta, 30 prosenttia oli valinnut kaksi kolmesta ja vajaa 5 prosenttia oli valinnut kaikki kolme.

Neljänneksi yleisin vastaus oli ”Opintojen sovittaminen muuhun elämään”, jonka oli valinnut noin joka neljäs lukiolainen (27 %). Vähän alle viidennes (19 %) ilmoitti, ettei mikään tekijä ole hidastuttanut heidän opintojaan. Vähiten ääniä olivat saaneet opiskelumateriaalien ja -välineiden saatavuus (1 %), opinto-ohjauksen puute (2 %) sekä opettajien poissaolot ja peruuntuneet oppitunnit (3 %).

Vaikuttaa siltä, että lukiolaisista suurin osa kokee jonkin tekijän hidastavan opintojaan. Suurimmat hidastavat tekijät liittyvät niin sanotusti lukiolaisten sisäisiin tekijöihin, kuten omaan asenteeseen ja motivaatioon, jaksamiseen sekä opintojen sovittamiseen muuhun elämään. Alle kymmenes lukiolaisista mainitsi ulkoisen tai itsestä riippumattoman tekijän, esimerkiksi heikon rahatilanteen, opettajien poissaolot tai opiskelumateriaalien saantia vaikeuttavat tekijät. Opintoihin liittyvä työmäärä voidaan kuitenkin nähdä niin sanotusti ulkoisena tekijänä, johon oppilaitos ja päättäjät pystyvät vaikuttamaan.

Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan lukiolaisten koulu-uupumus on myös kasvanut edellisestä vuoden 2017 mittauksesta¹. Kouluterveyskyselyssä käytettiin School Burnout Inventory (SBI-10) -kyselyä, jossa uupumusta mitattiin kysymällä lukiolaisilta heidän tuntemuksiaan opiskelusta ja koulutyöstä (”Oletko kokenut seuraavanlaisia tunteita koulutyöhösi tai opiskeluun liittyen?”). Kysymykseen kuului kolme erilliskysymystä: ”Tunnen hukkuvani koulutyöhön.” ”Tuntuu, ettei opinnoillani ole enää merkitystä.” ”Minulla on riittämättömyyden tunteita opinnoissani.” Näiden perusteella laskettiin summaindikaattori. Tulokset eivät ole Lukiolaisbarometrin kanssa suoraan verrattavissa erilaisen kysymyksenasettelun ja tulosten käsittelyn takia. Lukiolaisbarometrin tulokset kuitenkin heijastelevat Kouluterveyskyselyn opiskelu-uupumuksen tuloksia. Oma asenne ja motivaatio sekä opintoihin liittyvä työmäärä kattavat samoja aihealueita kuin Kouluterveyskyselyssä käytetty SBI-10-kysely. Lukiolaisbarometrissä uupumus oli myös eroteltu erikseen, ja se on saanut toiseksi eniten vastauksia. Uupumus itsessään ja sen erilaiset ilmentymiset, kuten motivaation puute ja raskaaksi koettu työmäärä, ovat keskeisimpiä lukiolaisten opintoja hidastavia tekijöitä.

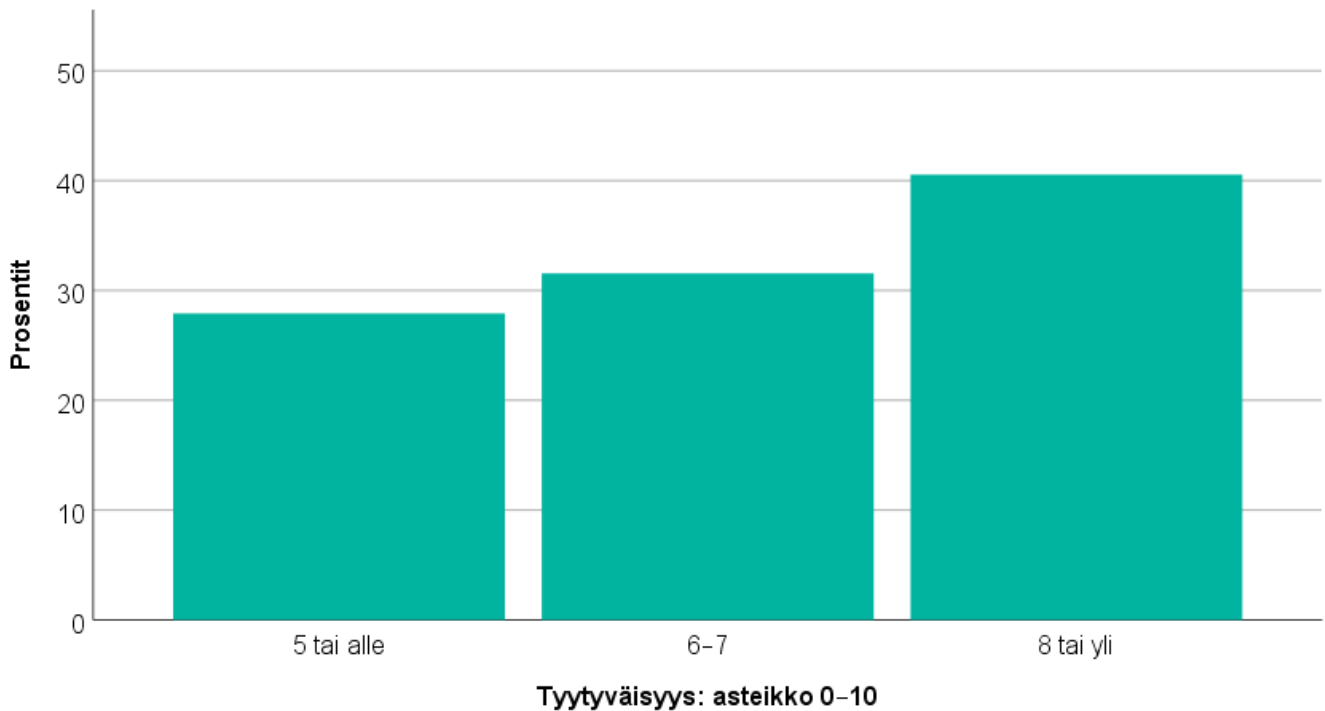
Kuvio 2. Onko jokin seuraavista tekijöistä hidastanut opintojesi etenemistä? Valitse enintään 3. Prosentit on [Kyllä=1] vastanneiden osuudet kysymyksen kokonaisvastaajien määrästä N = 3 008.

Tyytyväisyys opintojen etenemiseen on yhteydessä opintoja hidastaviin tekijöihin

Opiskelijoiden tyytyväisyyttä opintojen etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiin tahdottiin heijastella opintoja hidastavien tekijöiden kautta. Tarkastelussa kysymys c20 ”Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiisi?” luokiteltiin kolmeen luokkaan ylä- ja alakvartiilien sekä mediaanin mukaan: ”tyytyväisyys 5 tai alle”, ”tyytyväisyys 6–7” sekä ”tyytyväisyys 8 tai yli” (kuvio 3). Tämän jälkeen uusi luokiteltu asteikko ristiintaulukoitiin neljän eniten opintoja hidastavan vastausvaihtoehdon (kysymys c21) kanssa: ”Oma asenne ja motivaatio”, ”Uupumus”, ”Opintoihin liittyvä työmäärä” ja ”Opintojen sovittaminen muuhun elämään” (taulukko 1).

Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omaiin tavoitteisiisi?

Kuvio 3. Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omaiin tavoitteisiin? Uudelleen luokittelu, jossa tyytyväisyys lajitellaan kolmeen tyytyväisyysluokkaan: ”5 tai alle”, ”6-7” ja ”8 tai yli”. N = 3 009

Vähintään noin joka neljäs lukiolainen ilmoitti opiskelunsa hidastuneen jonkin taulukossa 1 esitetyn tekijän vuoksi huolimatta siitä, kuinka tyytyväinen lukiolainen oli opintojensa etenemiseen suhteessa omaiin tavoitteisiinsa. Ryhmien välillä oli kuitenkin havaittavissa eroja. Ne opiskelijat, jotka olivat tyytyväisimpiä opintojensa etenemiseen suhteessa omaiin tavoitteisiinsa (tyytyväisyys 8 tai yli), kokivat vähiten opintoja hidastavia tekijöitä – pois lukien opintoihin liittyvä työmäärä, joka oli näillä vastaajilla muita ryhmiä hieman suurempi. Kun jakaumia tarkasteltiin khiin neliö -testillä, huomattiin, että tyytyväisyys opintojen etenemiseen suhteessa omaiin tavoitteisiin oli yhteydessä opiskelijan omaan asenteeseen ja motivaatioon opiskelua kohtaan ($X^2(2) = 26,75, p < 0,001$), uupumukseen ($X^2(2) = 17,83, p < 0,001$) sekä haasteisiin sovittoa opintoja muuhun elämään ($X^2(2) = 10,29, p < 0,01$), muttei opintoihin liittyvään työmäärään ($X^2(2) = 1,567, p = 0,46$).

Taulukko 1. (%)

	Tyytyväisyys 5 tai alle	Tyytyväisyys 6-7	Tyytyväisyys 8 tai yli	X^2 (p- arvo)	N
Oma asenne ja motivaatio opiskeluun	36	37	27	$p < 0,001$	1 278
Uupumus	39	32	29	$p < 0,001$	1 088
Opintoihin liittyvä työmäärä	32	32	35	$p = 0,46$	837
Opintojen sovittaminen muuhun elämään	30	28	24	$p < 0,01$	791

Taulukko 1. Opintoja hidastavat tekijät suhteessa tyytyväisyyteen opintojen etenemiseen sekä tavoitteisiin (%). Prosentit laskettu [Kyllä=1] vastanneiden kesken kokonaisvastanneiden (N) määrästä.

Toisin sanoen useimmat opintoja hidastavista tekijöistä – oma asenne ja motivaatio opiskeluun, uupumus sekä opintojen sovittaminen muuhun elämään – ovat riippuvaisia lukiolaisen tyytyväisyydestä opintojensa tahtiin suhteessa omiin tavoitteisiin. Vastaavasti opintoihin liittyvän työmäärän vaikutus ei ollut riippuvainen opiskelutyytyväisyydestä, vaan kaikissa ryhmissä noin kolmasosa vastaajista mainitsi sen opintoja hidastavana tekijänä.

Kysymykset: Opintojen eteneminen

Kysymys c20: Kuinka tyytyväinen olet opintojesi etenemiseen suhteessa omiin tavoitteisiisi?

Kysymys c21: Onko jokin seuraavista tekijöistä hidastanut opintojesi etenemistä (valitse enintään kolme)?

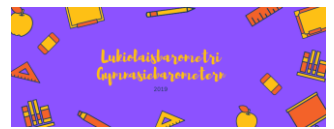
Kysymys c22: Uskotko valmistuvasi ylioppilaaksi?

Kysymys c23: Vaikuttiko jokin seuraavista syistä siihen, että harkitset tai olet harkinnut ammatilliseen oppilaitokseen/toiseen lukioon siirtymistä tai opintojesi keskeyttämistä? Valitse 1–3 tärkeintä.

Kysymys c24: Kuinka hyvin opintoja edeltäneet mielikuvasi lukio-opiskelusta vastasivat sitä, millaista lukiossa opiskelu todellisuudessa on?

Lähteet

1. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=87869&mittarit_0=199594&mittarit_1=199900&mittarit_2=199256&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161123# (haettu 19.11.2019)

OPISKELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

